

INTERJÚ DR. CSAPÓ TAMÁS TANÁR ÚRRAL

VÉGH ANNA

Nagyon sokat köszönhetünk a pedagógusoknak, hiszen mindannyiunk életében van egy inspiráló tanár, aki nagy hatással volt az életünkre. Manapság sajnos egyre kevesebb fiatal választja hivatásául a pedagóguspályát. A mostani generációnak is szüksége van viszont példaképekre, olyan tanárookra, akik munkásságukkal, emberségükkel, hivatástudatukkal kitűnnek és példaképként szolgálnak a mai diákok számára. Ilyen pedagógus Dr. Csapó Tamás professzor, az ELTE Savaria Egyetemi Központ nyugalmazott egyetemi magántanára, akit életéről és pályafutásáról kérdeztem.

Tanár Úr, gyermekkorában is érdekelte a földrajz? Ha igen, ki ösztönözte?

Legutóbb volt 50 éves találkozáskor az általános iskolában és ott vallottam be az osztályfőnöknőnek, hogy én azért lettem földrajzos, mert ő ötödik osztályban átvett bennünket. Egy nagyon csinos és fiatal, akkor végzett tanárnő volt. Akkor lehetett 23-24 éves és én beleszerettem. Ilyen gyerek-kamasz szerelem volt ez, és az ő kedvéért szerettem meg a földrajzot. Ez volt az első alapvető motivációm, tehát innentől indult el az egész.

És miért pont a társadalomföldrajzot/településföldrajzot választotta kutatási területnek?

Pontosan nem tudom megmondani, valószínűleg azért, mert a történelem mindig is nagyon érdekelt, ez volt a másik tárgy, amit szerettem. Eredendően én földrajz-történelem szakra akartam jelentkezni érettségi után, de azt nem engedte a gépipari technikum, ahova jártam. Azt mondták, hogy csak műszaki pályára mehetek. Így aztán nem tudtam tanári szakra menni. Akkor indult volna ugyanis földrajz-történelem szak. Bizonyos szakok akkoriban ugyanis csak két évente indultak. A következő évben, amikor lehetőségem lett volna jelentkezni rá, akkor viszont éppen nem indult. Abban az évben, mikor megint indult, akkor meg behívtak katonának. Végző soron mondjuk úgy, hogy a legkisebb rosszat választottam. Akkor sem tudtam földrajz-történelem szakra jelentkezni, amikor a katonaságtól leszereltem, így aztán emiatt maradt a földrajz-testnevelés szak. A válasz tehát a kérdésre az, hogy a földrajz mellett a történelem sokkal jobban érdekelt, mint pl. a biológia.

A sport iránti szeretete milyen hatással volt a későbbi életútjára? Inspirálta a későbbi élete folyamán?

30 éves koromban abbahagytam a rendszeres sportot. Viszont azóta is úszok, de egyebet nem sportolok. Inspirálni valószínűleg nem inspirált, inkább kitartóbb lettem tőle. Szívósabbá tette az embert, hogyha valami sikertelenség volt, vagy ha nem jöttem rá bizonyos dolgokra rögtön, akkor nagyobb kitartással tudtam a munkát folytatni. Ezen kívül még egészségesebbé is tett, tehát fizikálisan is jobban bírtam a gyűrődést.

Nehéz volt az életében a váltás az alföldi élet és a dunántúli élet között? Milyen nehézségeket tapasztalt?

1985-ben igen. Ugyanis akkoriban az Alföld jobb hely és fejlettebb volt, mint Vas megye és Szombathely környéke. Ez ilyen „isten háta mögötti” területnek számított, egy határárral meg minden egyébvel. Szolnoki barátaim kérdezték is, hogy minek megyek én Szombathelyre, mikor arra nincs semmi, még a fű sem nő ott. Ez persze nem volt teljesen igaz. Ami először is furcsa volt az az, hogy itt határárral volt. Celldömölk, Sárvár környékén mindig felszálltak az ellenőrök a vonatra és minden esetben igazoltattak. Ha biciklizni akartam Szombathely körzetén kívül, akkor is igazoltattak és nem engedtek el, csak külön engedéllyel. A helyzet 1990-től megváltozott. Onnantól inkább jobb hely lett Szombathely, mint Szolnok volt. A másik, ami nagyon furcsa volt számomra, az, hogy a szombathelyi és a vasi emberek jóval zárkózottabbak, mint az alföldiek. Ha már befogadtak akkor nagyon kedvesek itt is, de nagyon nehezen fogadnak be. Sokáig éreztették, hogy én egy „jött-ment” vagyok, de aztán ez is eltűnt egy idő után. Viszont ilyeneket az Alföldön soha nem mondanak az emberek.

Így visszatekintve a pályájára, a földrajz tanszéken eltöltött éveiben mi volt a legjobb élménye itt Szombathelyen?

A tanítás. Én imádtam tanítani. A mai tanítás összehasonlíthatatlan a régivel. Volt, amikor 100 fős földrajz szakos évfolyamot tanítottam és abból 90 hallgatót érdekelt is a földrajz. Ők azért jöttek ide, mert földrajz tanárok akartak lenni. Örültem annak is, hogy nevelni nem kellett a főiskolán. Itt oktattunk és közben nem kellett feltétlenül ragaszkodni a tankönyvekhez. Ugyanakkor a pályám elején Besenyszögön, Szolnok mellett szerettem az általános iskolában is tanítani, de ott a nevelésnek sokkal nagyobb szerepe volt. Később a tanításon kívül, még nagyon szerettem a terepgyakorlatokat is.

Sok terepgyakorlatot szervezett a földrajzos hallgatóknak?

Igen, 1987-től én szerveztem nekik az önálló társadalomföldrajz terepgyakorlatokat. 27 terepgyakorlatot tartottam meg. Volt olyan év, hogy egy terepgyakorlatot háromszor kellett megterveznem, mert akkora volt az évfolyam létszáma.

Melyik volt az Ön számára a legérdekesebb kutatómunka, amiben részt vett?

Nekem talán az volt, amikor egy német földrajzos kollégával dolgoztam együtt. A rendszerváltás után volt, ha jól emlékszem 1991-ben vagy 1992-ben. A munkatársam azt akarta megvizsgálni, hogy a nyugati határ menti Vas, Zala és Győr-Moson-Sopron vármegyei falvak és települések lakói hogyan élték át a rendszerváltás utáni politikai váltást? Pl.: Hogyan élték meg, hogy már megszűnt a vasfüggöny? Örültem neki, hogy a kollégám bevont ebbe a kutatásba. Személyesen megkérdeztünk 6-7 ezer embert. Egyrészt a témája miatt volt izgalmas számomra ez a munka, másrészt azért, mert én előtte és utána sem találkoztam ilyen tömeges kérdőívezésen alapuló vizsgálattal. Ennek a feldolgozása rendkívül érdekes és szórakoztató volt.

Kik voltak a mentorai? Miben segítették a pályafutását?

Tóth József Professzor volt az egyik nagy mentorom. Pótapának, második apámnak is tekintettem. Ő a háttérből mindig diszkréten, de nagyon egyértelműen segített és sokszor irányított is. Emberileg is és szakmailag is mindig támogatót. Nagyjából 1987-től tartott a kapcsolatunk egészen a 2013-ban bekövetkezett haláláig. A másik mentorom Károssy Csaba tanszékvezető volt. Ő alapította Szombathelyen az akkori Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskolán a Földrajz Tanszéket 1984-ben. Ezt megelőzően engem még tanított Szegeden a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán, később az ő hívására kerültem Szombathelyre. Nemcsak azt köszönhetem neki, hogy emlékezett rám és idehívott, hanem az első néhány évben nagyon sokat segített is nekem.

A tanszéken milyen volt a munkatársaival a kapcsolata?

A létszám folyamatosan változott a tanszéken, de ettől függetlenül nem volt rossz kapcsolatom a munkatársaimmal. Sőt, én úgy gondolom, hogy a tanszéki kollégák nagyobbik részével – négyükről biztosan tudom –, egészen közeli baráti kapcsolatba kerültem. A legjobban egyértelműen Kocsis Zsolttal volt baráti kapcsolatom, illetve Lenner Tibor Tanár Úrral. Kocsis Zsolt sajnos 2014-ben meghalt.

Hogyan látja: mi változott a régi tanítási módszerek és a jelenkori pedagógiai módszerek között? Milyenek voltak a régi diákok és milyenek a mostaniak?

A felvett hallgatók tudásának színvonala és a minősége nagyon sokat változott. Akkoriban sokkal jobban fel voltak készülve a gimnáziumból érkező hallgatók. Magasabb volt az általános szakmai és műveltségi szintjük is. Régen a hallgatók sokkal többet tudtak elviselni, terhelhetőbbek voltak a tananyaggal. A mai hallgatókat meg kell tanítani arra, hogyan tanuljanak, hogyan válasszák ki a lényeges dolgokat az adott tananyagból, de a többségük nem hajlandó még jegyzetelni sem. Engedni kellett a színvonalból. Sokkal liberálisabb lett az oktatás és sokkal kevesebb lett a megtanított tananyag.

Hallgatóként Önnek melyik volt a legemlékezetesebb vizsgája?

Szegeden volt, ahol végeztem. Az általános természet- és gazdaságföldrajz volt a legnehezebb tárgyunk. Egybevonták a két tárgyat egy szigorlatba. 11 különböző tárgy tartozott bele ebbe az egy szigorlatba. Az anyag így hatalmas volt.

Oktatóként Önnek melyik volt a legnehezebb vizsgatárgya?

Magyarország földrajza. Ez egy szigorlat volt anno. Azért volt borzasztóan nehéz, mert ebben benne volt Magyarország teljes természetföldrajza és teljes gazdaság- és társadalomföldrajza is. Ha valaki ezen átment, akkor már úgy érezhette, a zsebében van a diplomája.

Mit érez a legnagyobb sikernek az életében?

Elsőként említem a két lányomat és a családomat. Aztán a munkával kapcsolatban talán azt, hogy idejöttem Szombathelyre tanársegédként és befejeztem a szolgálatomat professzorként, tehát azt, hogy végig jártam egy szakmai ranglétrát és eközben sok mindent és sokféle kurzust tanítottam. A legalacsonyabbról eljutottam valahová a szakmai közéletben és ezt a saját erőmnek és teljesítményemnek köszönhetem.

Mi volt a legnagyobb kihívás az életében?

Az első nagy kihívás az életemben a két év katonáskodás volt. Marcaliban, ahová beosztottak sorkatonaság alatt, az az érkezésem előtt még egy büntetőzászlóalj volt. A tisztek és a mentalitás még sokáig ugyanaz maradt. Maga az ottani túlélés volt az egyik nagy megpróbáltatás. A másik kihívás, nehézség az életemben a munkámban volt. Egyfajta szakmai féltékenység alakult ki az egyik munkatársam és köztem, ami sok bonyodalmat, hátráltatást okozott a munkában. A kihívás maga az volt itt, hogy vele szemben megpróbáljak hasonlóan sikeres lenni.

Milyen tanácsot adna a most kezdő pedagógusoknak?

Hogy „kössék fel a gatyájukat”. Teljesen mások a viszonyok most, mint voltak 40-50 éve, amikor én voltam fiatal pályakezdő. Akkoriban egy tanárnak sokkal nagyobb tekintélye volt, mint ma. Ezen a pályán fontos a nevelés és az empátia. Ha valaki tanárként nem empatikus, nem tud igazából beleérezni a gyerekek lelkivilágába, és abból szerintem soha nem tud jó tanár válni.

Hiányzik a Tanár Úrnak a tanítás?

Hat éve mentem nyugdíjba, és az első két évben még hiányzott. Ma már nem hiányzik. Próbáltam lefoglalni magam, kutattam és dolgoztam helyette. Emiatt szép lassan elmúlt a hiányérzetem.

Milyenek a nyugdíjas évek?

Nagyon jók. Jó a nyugdíjas élet, ha az embernek megvan az egészsége. Ez szerintem nagyon fontos dolog. Én kutatok, nagyon sok kutatást végzek egyedül is és közösen az egykori munkatársaimmal. Sokat írok, publikálok és konferenciákat szervezek a mai napig. Olykor-olykor előadok különböző fórumokon. Gyakorlatilag ez nagyjából ki is tölti azt a tudományos igényt, ami bennem megvan. És ami még nagyon fontos számomra, hogy együtt van a családom és van időm rájuk is nyugdíjasként.

További jó egészséget és aktív nyugdíjas éveket kívánunk a Tanár Úrnak!